

Sesida dals

6 d'avrigl 2004

Communitgà ils

8 d'avrigl 2004

Protocol nr.

519

Dumondas da linguas: survista davart l'organisaziun e las cumpetenzas en l'administraziun chantunala

1. Remartgas principalas

Il chantun Grischun sa chatta en ina posiziun speziala concernent las dumondas da linguas en la cumparegliaziun naziunala.

A. D'ina vart tutga il Grischun tar ils quatter *chantuns plurilings* ensemen cun ils chantuns Vallais, Friburg e Berna. Il Grischun è ultra da quai l'unic chantun triling da la Svizra.

Per chantuns plurilings resultan da princip trais secturs che basegnan ina regulaziun linguistica speziala:

- la lingua uffiziala e giuridica
- la lingua giudiziala
- la lingua da scola

B. Da l'autra vart furma il Grischun ensemen cun il chantun Tessin quel territori da la Svizra, nua che vegnan discurrendas las duas *linguas naziunalas minoritaras* talian e rumantsch. Cuntrari a la lingua taliana na posseda la lingua rumantscha ultra da quai nagina retroterra linguistica e sa chatta en ina situaziun periclitada.

Da questa situaziun speziala da las duas linguas naziunalas las pli pitschnas tegna quint la "lescha federala davart agids finansials per mantegnair e promover la lingua e cultura rumantscha e taliana". Las dumondas che sa dattan davart il

mantegniment e la promoziun da questas duas linguas furman per ils dus chantuns Grischun e Tessin in ulteriur sector che dovran in'attenziun linguistica speziala:

- la promoziun da las linguas

2. Tgi è responsabel per tge sector entaifer l'administraziun dal chantun Grischun?

La responsabladad per mesiras linguisticas spezialas en ils quatter secturs skizzads resorta da la suandanta tabella:

	cumpetenzza	champs d'incumbensas impurtants	contact
LINGUA UFFIZIALA E GIURIDICA	chanzlia chantunala	<p>resguardar las linguas chantunalas cur che la l'administraziun chantunala sa preschenta (inscripziuns, correspundenza, formulars, internet e.u.v.)</p> <p>funcziun da cussegliaziun tar dumondas da la lingua giuridica</p> <p>far las translaziuns en rumantsch e talian per l'entira administraziun chantunala sco er en rumantsch per l'administraziun federala</p>	<p>Reichsgasse 35 7000 Cuira</p> <p>tel. 081 257 22 23 fax 081 257 21 41</p> <p>info@gr.ch</p>
	departament da l'intern e da l'economia publica	post da contact tar las vischnancas, ils districts, las corporaziuns regiunalas concernent lur lingua uffiziala	<p>Reichsgasse 35 7000 Cuira</p> <p>tel. 081 257 23 16 fax 081 257 21 71</p> <p>info@div.gr.ch</p>
LINGUA GIUDIZIALA	departament da giustia, polizia e sanidad	resguardar las linguas chantunalas cun elavurar la basa giuridica en l'entira giurisdicziun	<p>Hofgraben 5 7000 Cuira</p> <p>tel. 081 257 25 16 fax 081 257 21 66</p> <p>sekretariat@jpsd.gr.ch</p>
	dretgira chantunala e dretgira administrativa	resguardar las linguas chantunalas tar las autoritads giudizialas	<p>DC: Poststrasse 14 7002 Cuira tel. 081 257 39 68</p> <p>DA: Obere Plessurstr. 1 7001 Cuira tel. 081 257 39 90</p>

LINGUA DA SCOLA	uffizi per la scola populara ed il sport	<p>tudestg, rumantsch u talian (tenor regiuns linguisticas) en la scola populara</p> <p>resguardar las linguas chantunalas en il sectur da las scolas spezialas</p> <p>scolas bilinguas</p> <p>instrucziun da la segunda lingua</p> <p>resguardar spezialmain la situaziun da vischnancas al cunfin linguistic</p> <p>producir meds d'instrucziun</p> <p>portfolio da linguas</p>	<p>Quaderstrasse 17 7000 Cuira</p> <p>tel. 081 257 27 36 fax 081 257 20 33</p> <p>info@avs.gr.ch</p>
LINGUA DA SCOLA	uffizi per las scolas medias	<p>linguas chantunalas a las scolas medias</p> <p>maturitad bilingua</p> <p>portfolio da linguas</p>	<p>Arosastrasse 2 7000 Cuira</p> <p>tel. 081 256 51 51 fax 081 257 51 52</p> <p>info@afm.gr.ch</p>
	uffizi per la furmaziun professiunala	<p>linguas chantunalas a las scolas professiunalas</p> <p>maturitad professiunala</p> <p>portfolio da linguas</p>	<p>Quaderstrasse 17 7000 Cuira</p> <p>tel. 081 257 27 68 fax 081 257 21 65</p> <p>info@afb.gr.ch</p>
	scol'auta professiunala da pedagogia	<p>scolaziun e furmaziun supplementara da las personas d'instrucziun en las linguas chantunalas</p> <p>partiziun perscrutaziun e svilup a la SAP: resguardar spezialmain projects linguistics</p> <p>portfolio da linguas</p>	<p>Scalärastrasse 17 7000 Cuira</p> <p>tel. 081 354 03 02 fax 081 354 03 93</p> <p>info@pfh-gr.ch</p>
PROMOZIUN DA LAS LINGUAS	uffizi da cultura	<p>elavurar dumondas da contribuziun en il sectur da la promoziun da linguas (daners dal chantun e da la confederaziun)</p> <p>elavurar e tgirar projects per mantegnair e promover la lingua e cultura rumantscha e taliana</p> <p>post da contact tar il cussegl da l'Europa, tar la confederaziun, tar instanzas chantunalas, tar organisaziuns linguisticas sco er tar districts e vischnancas (per dumondas generalas da linguas)</p> <p>post da documentaziun e d'infurmaziun davart il territori linguistic dal Grischun e davart la politica chantunala da linguas</p>	<p>Steinbruchstrasse 18 7001 Cuira</p> <p>tel. 081 257 27 16 fax 081 257 21 38</p> <p>info@afk.gr.ch</p>

3. Coordinaziun

Sco ch'i resorta da la tabella è la tematica da las linguas organisada en moda decentrala entaifer l'administraziun. I na dat pia *nagina* persuna chantunala incumbensada per las linguas che fiss dal tuttafatg cumpetenta per tut las dumondas linguisticas.

La cumpetenzza per ils singuls dossiers sa chatta tar ils departaments/uffizis menziunads. Quels èn er responsabels per la communicaziun vers anen e vers anora. Er ston succeder ils contacts da persunas d'ordaifer sur ils departaments/uffizis menziunads.

Tar dumondas che surpassan in singul champ da cumpetenzza, surpiglia l'istanza ch'è per gronda part cumpetenta per tractar la dumonda la funcziun da coordinaziun.

Sa basond sin l'art. 3 da la nova constituziun chantunala (artitgel da linguas) sco er sin proposta dal departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient

concluda la regenza:

1. L'organisaziun e las cumpetenzas en il sectur «dumondas da linguas» da l'administraziun chantunala vegnan approvadas en il senn da las ponderaziuns qua survart.
2. Communicaziun a tut ils departaments, a la chanzlia chantunala, a la dretgira chantunala, a la dretgira administrativa, a l'uffizi per la scola populara ed il sport, a l'uffizi per las scolas medias, a l'uffizi per la furmaziun professiunala, a l'uffizi per la furmaziun terziara, a la scol'auta professiunala da pedagogia, a l'uffizi da cultura, a la lia rumantscha, Via da la Plessur 47, 7001 Cuira, a la pro Grigioni italiano, Martinsplatz 8, 7000 Cuira, a finanzas & controlling dal DECA sco er en dus exemplars al departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient.

En num da la regenza

Il president:

Klaus Huber

Il chancelier:

dr. C. Riesen